

LAW AND DEMOCRACY CENTER
JUSTICE HUB

VEIKLOS ATASKAITA 2022 m.

Viešoji įstaiga „Teisės ir demokratijos centras“
kodas 305826606

I. Bendrosios nuostatos

Viešoji įstaiga „Teisės ir demokratijos centras“ (toliau – ir Centras) yra ribotos civilinės atsakomybės viešasis juridinis asmuo, kuris vykdydamas savo veiklą siekia šių tikslų:

1. Organizuoti teisinę pagalbą fiziniams asmenims, nukentėjusiems nuo žmogaus teisių pažeidimų Baltarusijoje ir kitose buvusiose sovietinėse respublikose, teikti nukentėjusiems, jų atstovams, taip pat organizacijoms ir institucijoms informaciją apie žmogaus teisių gynimo priemones, pagrįstas nacionalinių ir tarptautinių teisminių ir kvaziteisminių institucijų praktika.
2. Analizuoti, rengti ir dalintis veiksmingiausiomis teisinėmis priemonėmis, pagrįstomis universalios baudžiamosios jurisdikcijos taikymu, siekiant teisingumo fiziniams asmenims, nukentėjusiems nuo žmogaus teisių pažeidimų Baltarusijoje ir kitose Europos Sąjungos Rytų kaimynystės šalyse.
3. Didinti tarptautinės bendruomenės ir pilietinės visuomenės supratimą apie žmogaus teisių padėtį Baltarusijoje ir kitose buvusiose sovietinėse respublikose, taip pat apie konstitucines ir tarptautines garantijas prieš tarptautinius nusikaltimus ir nebaudžiamumą.
4. Siūlyti gaires demokratinės Baltarusijos konstitucinei santvarkai ir teisinės sistemos reformas, įskaitant jos atskirus elementus.
5. Kelti teisininkų kvalifikaciją, stiprinti jų gebėjimus, grindžiamus teisinės valstybės, žmogaus teisių ir kitomis demokratinėmis vertybėmis.

II. Veiklos rezultatai

Apibendrinant 2022 m. Centro veiklą, pažymėtina, kad siekdamas minėtų tikslų Centras intensyviai plėtojo šias pagrindines veiklos sritis.

1. *Inicijavo ir organizavo universalios baudžiamosios jurisdikcijos srities ekspertų tinklo kūrimą.* Šiame kontekste Centras inicijavo ir rengė susitikimus bei konsultacijas su organizacijomis ir ekspertais (įskaitant Jungtinių Tautų vyriausiuoju žmogaus teisių komisarų, Pasaulio organizacija prieš kankinimą, Žmogaus teisių centro „Viasna“, Danijos instituto prieš kankinimą, Tarptautinio komiteto kankinimų Baltarusijoje tyrimo klausimais atstovais), veikiančiais (dirbančiais) teisingumo užtikrinimo Baltarusijoje srityje. Jų metu aptarti vykdomi darbai, galimas veiklų koordinavimas ir tarpusavio pagalba. Centras aktyviai dalyvavo daugelyje tarptautinių renginių, skirtų įvertinti veiksmus ir tarptautinio bei nacionalinio pobūdžio teises galimybes patraukti Lukašenkos režimą atsakomybėn už žmogaus teisių pažeidimus.

2. *Analizavo galimybes universalios jurisdikcijos pagrindu pradėti Baltarusijoje ir Ukrainoje padarytų nusikaltimų žmoniškumui tyrimą ir baudžiamąjį persekiojimą, taip pat nagrinėjo specializuotų baudžiamųjų tribunolų steigimo galimybes.* Šiame kontekste buvo parengtas Praktinis universaliosios jurisdikcijos įgyvendinimo vadovas, taip pat parengti dviejų ataskaitų, skirtų nusikaltimams žmoniškumui, projektai. Centras kartu su Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija suorganizavo tarptautinę konferenciją „Baudžiamoji atsakomybė už agresiją prieš Ukrainą. Kaip įvykdyti teisingumą?, kuri sutelkė žymiausius Europos politikus ir tarptautinės baudžiamosios teisės ekspertus. Konferencijos metu analizuota, ar egzistuojantys tarptautinės teisės teisiniai mechanizmai gali užtikrinti Putino, Lukašenkos ir jų vadovaujančio lygmens bendrininkų individualią baudžiamąją atsakomybę už agresijos nusikaltimą ir ar yra erdvės Specialiam tribunolui, ir paskelbtas Vilniaus komunikatas dėl tarptautinės bendruomenės paramos ir pagalbos būtinybės ir galimų jos formų.

3. *Teikė teisinę pagalbą nukentėjusiems nuo Lukašenkos režimo vykdomų žmogaus teisių pažeidimų asmenims ir jų atstovams; susijusioms organizacijoms ir institucijoms teikė informaciją apie pagal nacionalinių ir tarptautinių teismų (kvaziteisminių institucijų) praktiką galimas žmogaus teisių gynimo priemones.* Šiame kontekste pažymėtina, kad apžvelgiamu laikotarpiu teiktos individualios teisinės konsultacijos nukentėjusiems ir(ar) jų atstovams dėl galimybių pradėti baudžiamąsias bylas pagal universalios jurisdikcijos principą; Baltarusijos solidarumo centrui, siekiančiam inicijuoti minėto pobūdžio bylas Lenkijoje, pateikta apibendrinta informacija apie Lietuvos praktiką šioje srityje. Atliepiant politikų ir kitų subjektų poreikį įvertinti šiuo metu prieinamas teises priemones, siekiant užtikrinti Baltarusijos

režimo atsakomybę už nusikaltimus žmogiškumui ir kitus žmogaus teisių pažeidimus, parengta analizė dėl esamų teisinių mechanizmų, leidžiančių nustatyti valstybės atsakomybę už *jus cogens* imperatyvių teisės normų pažeidimus pagal tarptautines žmogaus teisių apsaugos sutartis ir individualią tarptautinę atsakomybę už nusikaltimus pagal Romos statutą.

4. *Stebėjo, rinko ir fiksavo teismų sprendimus ir juos priėmusius teisėjus, kurie nuteisė asmenis už pilietinę veiklą Baltarusijoje.* Šiuo tikslu Centras parengė duomenų bazę (rusų ir anglų k.), kurioje identifikuota virš 200 Baltarusijos teisėjų, priėmusių politiškai motyvuotus sprendimus, taip pat pateikiama informacija apie konkrečius jų priimtus politiškai motyvuotus teismo sprendimus.

5. *Rinko, analizavo ir teikė siūlymus dėl galimų Baltarusijos konstitucinės ir teisinės reformos gairių, taip pat dalinosi konstitucinių reformų praktika su platesne auditorija.* Šiame kontekste pažymėtina, kad Centras parengė prie Baltarusijos konstitucinės reformos gairių formavimo galinčių prisidėti ekspertų sąrašą ir pakvietė ekspertus visose prieinamose platformose dalytis savo žiniomis. Centras 2022 m. suorganizavo keletą ekspertinių žinių Baltarusijos konstitucinės reformos srityje dalinimosi platformų: pirma, tarptautinį seminarą dėl Baltarusijos konstitucijos pataisų projekto, kuriame dalyvavo daugiau ne dvidešimt tarptautinių ekspertų konstitucinės teisės ir konstitucinių reformų srityje, taip pat buvo parengta ekspertinė analizė dėl Baltarusijos konstitucijos pataisų projekto, išplatinta, be kita ko, Venecijos komisijai ir Europos Tarybai; antra, tarptautinę diskusiją „Baltarusijos konstitucinis kelias“, sutelkusią įvairius tarptautinius ekspertus konstitucinės teisės ir žmogaus teisių srityje, kurioje analizuota Baltarusijos konstitucinė tradicija, aptartas Naujos Baltarusijos konstitucijos projektas ir ateityje įgyvendintinos teismų reformos; ši diskusija suorganizuota kartu su Europos humanitarinio universiteto Konstitucionalizmo ir žmogaus teisių centru.

Visa informacija apie Centro veiklą ir parengtas analizes skelbiama Centro puslapyje <https://ldc-jh.eu>.

2023 m. tęsdama savo veiklą, viešojo istaiga „Teisės ir demokratijos centras“ planuoja tęsti ir plėtoti visus 2022 m. vykdytus darbus anksčiau nurodytose veiklos srityse.

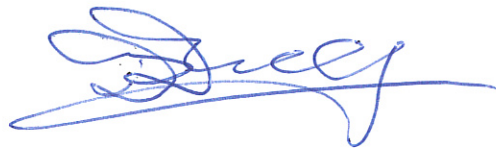
III. Apskaita

Apskaita vedama, vadovaujantis Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymu ir kitais norminiais aktais, kurie reglamentuoja, finansinę ir mokesčių apskaitą.

IV. Ilgalaikis ir trumpalaikis turtas

Ilgalaikio turto viešoji įstaiga „Teisės ir demokratijos centras“ per 2022 metus neįsigijo. Trumpalaikį turtą sudaro 9034 EUR t. y. pinigai banko sąskaitoje ir sumokėtas avansas pagal paslaugų sutartį.

Direktorius

Dainius Žalimas